

שבת

בשבתו

פרשת במדבר
תשע"ג
ב' בסיון 11/5/2013

השנה העשרים ותשע

עלון תורני לכבוד שבת קודש

קבלת שבת

כלל ופרט

הרב אורי שוקי רב קהילת 'בית יחודה', ר"מ במכון מאיר

לצורת המניין. כשמונים ציבור, קיימת העקה, כי המנין במהותו אימפרסונלי – אינו מתחשב בזהות הפרטית. כך במשטרים טוטליטריים, הרומסים את ערך הפרט. ניתן היה במקום מספר כללי, לציין את השם הפרטי של כל אחד, אלא שהיתה לוקה האחדות הכללית. לכן התורה ציוותה למנות את בני ישראל, "במספר שמות". המספר הוא כללי, מדגיש את הצד המאחד של כל הפרטים, אבל גם השמות, מציינים את הערך של כל פרט. כך במידות שהתורה נדרשת בהן: "כלל שהוא צריך לפרט ופרט שהוא צריך לכלל". מתוך מצב כזה אפשר להתמודד עם המכשולים שיבואו במהלך החיים.

במהלך ההליכה במדבר, הדמות המרכזית שמובילה את עם ישראל היא שבת לוי, העומד במרכז המחנה. הוא מיוחד למצבים של תהייה ומשבר. הוא מסוגל להתחבר עם כל ישראל, מכיוון שהוא מחוסר אחיזה. איננו לא כוהני – אריסטוקרטי, וגם לא עממי – אחוז בנחלתו. הוא דמות ביניים שיכולה לאחד את כולם. אמנם בארץ ישראל, שבת לוי – שבת התנועה, כבר אינו תופס מקום מרכזי. את מקומו יתפוס שבת בנימין, שנמצא בלב כל השבטים מהבחינה הגאוגרפית. הוא מלמד את תורת ארץ ישראל, בתור היחיד מבין השבטים שנולד בארץ ישראל.

הרב צבי יהודה קוק זצ"ל היה רגיל לומר שספר במדבר הוא הספר של ההליכה בדרך. למה הכוונה?

לעומת חומשי בראשית, שמות, ויקרא, המבליטים את הסדר הנפלא של העולם, מהבריאה דרך הופעת האנושות ועם ישראל בו, מהווה ספר במדבר חטיבה ועבודת ישראל בו, מהווה ספר במדבר חטיבה בפני עצמה. עד אליו ניתן לחשוב שהתורה ניתנה עבור האדם המסודר, שעולמו יציב והזעזועים בו מועטים. ואילו ספר במדבר מפגיש אותנו עם מצבים של משבר ותהיות, האופייניות לחיי המדבר – חיי התנועה. במצב כזה, מתפרקת החברה למרכיביה, כשכל אחד פונה לדרכו הוא, ומושך לצד שלו.

לעומת הצד השלילי שבהתפרקות זו, יש גם צד חיובי. המדבר הוא המקום שבו ניתן לברר במעין מעבדת ניסוי את תפקידו של כל מרכיב של הציבור הישראלי, ולתת לו את מקומו הראוי לו. על מנת להתמודד עם מצב של חוסר סדר, יש תחילה לערוך מפקד של העם, לקראת צאתו לדרך. המפקד מזכיר שבראשית הליכתנו קיים סדר בסיסי גם אם הוא נלקה במהלך הנסיעה, במכשולי החיים, ושאליו אנו עתידים לשוב בפרשת פינחס במפקד של היציאה מן המדבר.

בכך באה לידי ביטוי תפיסה עמוקה של התורה ביחס

כיבוי הגז ביום טוב - כיצד?

הרב עמיחי גורדין חושב שבמערכת החינוך שלנו חסר החינוך לעמל

עמ' 5

עמ' 8

יפוצו מעיינותיך

אין לך בן חורין?

אם ניקח צמח ונעניק לו חופש וחירות כמו לבעל חיים זה יהיה עבורו אסון. אם נשתול חיה באדמה 'בתנאים טובים' עם הרבה אוויר, מים ואוכל... לא יהיה עבורה בית אסורים גרוע מזה. ההבדלים שבין צומח לחי אינם צדדיים אלא מהותיים, וכך גם בין צומח לדומם ובין חי למדבר.

מותר האדם מן הבהמה הוא השכל שיש למדבר ואין לחי, זוהי איננה רק תכונה נוספת אלא מהות. לקחת מאדם את שכלו זה בדיוק כמו להפוך חי לצומח, ועוד יותר גרוע.

דומם-צומח-חי-מדבר-יהודי!

בנוסף לדומם, צומח, חי ומדבר, יש סוג חמישי: עם ישראל (יסודו של רעיון זה בספר הכוזבי ופיתוחו והרחבתו בחסידות).

לעם ישראל ניתנה נשמה אלוקית והוא קיבל במעמד הר סיני תורה ומצוות ללמוד ולקיים. העם שלנו הוא סוג נבדל, שונה במהותו מכל הברואים גם יחד. הדומם, הצומח, החי והמדבר מתפקדים בתוך המציאות הפיזית של העולם ואילו יהודי הוא 'מעל העולם'. עם ישראל הם נציגי הבורא שבתוך הבריאה, "חלק ה' עמו, יעקב חבל נחלתו".

יהודי שלא מתמקד בנשמתו, ובמזון שייעד לה הקב"ה - לימוד התורה וקיום המצוות, מוריד את עצמו ממדרגת ישראל למדרגת 'מדבר' סתם. לא מדובר על ויתור על מימד עומק, רוחני ומשמעותי בחייו, אלא על פספוס של המהות, ירידה מדרגת החיים שלו לדרגת חיים נמוכה יותר. יהודי שלא חי כיהודי מכניס את עצמו למאסר, כמו איילה שתחליט שהיא עץ, ועוד יותר מכך.

ולכן חירות אמיתית של יהודי תלויה לגמרי בהתמסרותו ללימוד תורה וקיום מצוות - "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה" (ברכות סא).

עבודת או חירות?

אבל זה לא קל. התמדה ויגיעה בלימוד תורה, כמו גם דקדוק בקיום מצוות, נובעות מהתכונה היהודית של קבלת עול מלכות שמים ועבודת, להיות עבד ה'. אפילו

המעמד המרומם של קבלת התורה מוגדר על ידי ה' כמעמד של עבודה - "תעבדון את האלוקים על ההר הזה". איך ניתן לדרוש מהאדם להיות עבד ולומר לו שבדבר זה עצמו הוא נהיה בן חורין?!

התשובה היא שעבודת זו, היא טבעו של יהודי! התמסרות וקבלת העול אינה "שבירת המציאות" של היהודי אלא מהותו וטבעו האמיתי. ולכן רק בעבודת זו

ניתן להגיע לחירות, לחופש של האדם להתנהג כרצונו האמיתי.

ולהיפך - מי שהולך אחרי יצרו הרע או שאיננו מתייחס ברצינות אל התורה והמצוות, וחושב שבזה הוא משוחרר וחופשי, הוא בעצם "אנוס"! לא חופשי ולא משוחרר: "מי שתקפו יצרו הרע לבטל מצווה או לעשות עברה.. הוא אנוס עצמו בדעתו הרעה...", זה לא הטבע של יהודי, כי באמת: "רוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו" (רמב"ם גירושין ב,ב).

האנוס ההולך אחרי יצרו הוא בעצם גם עובד קשה... "עבודת פרך". אחת המשמעויות של עבודת פרך היא עבודה שנוגדת לטבע העובד, אף אם היא קלה יותר (כפי אחד ההסברים של חז"ל: "מלאכת נשים לאנשים"). ובענייננו - הטבע היהודי הוא דביקות בה', ואילו הליכה אחרי היצר, אף שנדמה שהיא הבחירה הקלה, היא עבודת פרך המייסרת את פנימיותנו, וכובלת אותנו לשפלותה.

בחג השבועות נשלים את יציאתנו ממצרים, נצא לחופשי מעבודת מצרים לחופש של תורה. יציאה מכל מ"ט שערי הטומאה אל עבר מהותנו הפנימית - הדביקות באלוקים חיים.

שנוכה לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות!

למאמרים נוספים - מעיינותיך:
www.toratchabad.com

פרשה וטבעה

תחש

"נַתַּנּוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחֲשׁוּ..."

(ד, ו)

אליבא דר' יהודה

בכל אזכורי התחש במקרא הוא מופיע בהקשר לשימוש בעורו. כך הדבר במלאכת המשכן והמסעות, וכך בפסוק ביחזקאל (טז, ז) ממנו משתמע שעור

התחש היה עור משובח ויקר: "ואלבישך רקמה, ואנעלך תחש, ואחבשך בשש ואכסך משי". בכל הפסוקים בהם הוא מוזכר ההתייחסות היא רק לעורו ולכן המידע שניתן להפיק מפסוקים אלו מועט, וייתכן (על פי חלק מהמפרשים) שאין מדובר בעל חיים אלא בסוג עור או צורת עיבוד. מפסוקי התורה נוכל ללמוד שאם אכן "תחש" הוא שמו של בעל חיים, הרי שהוא

בעל חיים גדול שניתן היה להפיק ממנו את היריעות שהיו דרושות לכיסוי המשכן וכיסוי הכלים. ניתן לשער שעור זה היה עבה וחזק די הצורך לעמוד בתלאות המסע במדבר.

הניסיון לזהות את התחש עם מין הקיים בימינו הוא לדעת רבי יהודה (תנחומא, תרומה ו) הסובר שבעל חיים זה המשיך להתקיים גם לאחר בניית המשכן ובניגוד לדעת רבי מאיר (שבת, כח, ב): "... אמר רבי אלעא אמר רבי שמעון בן לקיש, אומר היה רבי מאיר: תחש שהיה בימי משה בריה בפני עצמה היה, ולא הכריעו בה חכמים אם מין חיה הוא אם מין בהמה הוא, וקרן אחת הייתה לו במצחו, ולפי שעה נזדמן לו למשה, ועשה ממנו משכן ונגנז". על פי גישה זו יש צורך להניח שהתחש בדמוי שבו משתמש יחזקאל ("ואנעלך תחש") מתייחס למין תחש אחר. מצודת ציון (שם) סבר כדעת רב יהודה ולכן פירש: "תחש – שם בריה. כמו ועורות תחשים".

"תחש המשכן"

אם נאמץ את שיטת רבי יהודה, אמנם התחש איננו בריה שנבראה רק לשעתה אך זהותו המדויקת נעלמה

מעייני חכמים. מכאן נובעות המחלוקות והספקות שעמדו לפניו. דומה שאין עוד בעל חיים שהוצעו לו זיהויים כה רבים ומגוונים כמו התחש. בשבעים ובולגטה התחש תורגם לצבע יקינתון ואילו לרס"ג (על פי הרב י. קאפח) הפירוש הוא עור שחור.

מ. דור מזהה, בעקבות חוקרים בני המאה ה-19 וה-20, את התחש כמין הנקרא בימינו "תחש המשכן" (Dugong). התחש נפוץ בים סוף ופרטים אחדים ניצודו בשוגג ברשתות דיג באילת. עובדה ההופכת אותו למועמד אפשרי לזיהוי

כתחש המוזכר בתורה. החוקרים מסתמכים על תרגום אונקלוס שתירגם "ססגונא", משום שאכן התחש מגוון מאד. תמיכה נוספת מצאו בשם הערבי של התחש שהוא "דארש". עד היום הבדואים משתמשים בעור התחש על מנת לייצר סוליות, דבר המזכיר את הפסוק "ואלבישך רקמה ואנעלך תחש וכו'". עור התחשים עבה וחזק ולכן התאים לשמש ככיסוי העליון של המשכן וכיסוי כלי המשכן בעת המסעות במדבר. מ. דור מציין את העובדה שבכיסוי המשכן נכתב בתורה "תחשים" ואילו בכיסוי הכלים נכתב "עור תחש" בלשון יחיד. ייתכן וההבדל נובע מהיחס בין גודל עור תחש בודד והמטרה עבודה הוא נלקח. לכיסוי הארון והכלים האחרים הספיק עור של פרט בודד משום שאורכו מגיע עד 3.2 מ' ואילו לכיסוי המשכן היה צורך בעורות רבים.

צילם: Julien Willem

להעמקה ותגובות: במדור "להרחיב" בפורטל הדף היומי (שבת, כח, א)

משפחת ישראלי

שכן מוזר (א)

שכן חדש הגיע לבניין שלנו. יום אחד הוא הופיע ונכנס לגור בדירתה של הגברת מישקוביץ' זכרונה לברכה. הדייר החדש התגלה כאיש מבוגר ושתקן. הוא חי כנראה לבדו, כי מלבדו לא ראיתי איש שנכנס או יוצא מהדירה. תוי פניו היו זרים ועורו כהה. הוא לבש בגדים מוזרים למראה שנראו

כשייכים לאופנה של לפני דור. על עיניו הרכיב משקפיים כהות שהסתירו אותן, ועל ראשו חבש כובע קש רחב שוליים.

כשראיתי אותו בפעם הראשונה אמרתי לו שלום, אך לא הייתי בטוח אם הוא הבין אותי. הוא מלמל משהו בשפה זרה, ואני יכול רק לנחש שכנראה השיב שלום בשפתו שלו. מעבר לזה לא דיברנו אף פעם במשך השבועות שעברו מאז שהגיע לשכונתנו.

אני לא יודע מאיפה זה הגיע, אבל שמועה נפוצה בין הילדים שהאיש הוא לא אחר מאשר מרגל. זה נשמע

קצת הגיוני. האיש חי לבד, הוא מדבר בשפה זרה, הוא מרכיב משקפי שמש כהים, קולות של קריין בשפתו הזרה נשמעים מתוך ביתו (אולי זה השידור לשירותי הביון של ארצו?). משהו נראה כאן חשוד!

אמא'לה! אולי יש לנו מרגל כאן בבניין שלנו! האם הוא מסוכן? אולי הוא מחזיק כלי נשק מתחת לבגדיו? להיכן הוא הולך כל יום – אולי הוא הולך להיפגש עם חבר מרעי, המחבלים והמרגלים? כמובן, אף אחד לא ראה אותו כשהוא באמת נפגש עם מחבלים, וגם את הקולות ששמענו מביתו לא יכולנו להבין, אבל ליתר בטחון העדפתי להתרחק ממנו. מה שבטוח בטוח...

***

בערב החג הודיע לנו אבא שבסעודה יתארח אצלנו אורח מעניין. "מי האורח?" שאלנו. "הפתעה" ענה אבא, ולא הסכים להוסיף עוד מילה בעניין. בלית ברירה חיכינו בסבלנות.

ליל החג הגיע. נקישה נשמעה בדלת, ובפתח עמד... השכן החדש! מה קרה לאבא? האם הוא

הזמין לכאן את המרגל? נרתעתי לאחור. אבא לא שם לב לדבר, או שעשה עצמו כאילו הוא לא שם לב, והושיב את האורח דווקא לידי. הוא הושיט ידו, ואמר במבטא מוזר "הפי הוליד". לקח לי רגע עד שנזכרתי שפירושו המילים האלה באנגלית הוא "חג שמח", ועניתי לו, גם אני באנגלית: "הפי הוליד".

במשך הסעודה דיבר האורח הרבה. הוא דיבר בעיקר באנגלית, וההורים תרגמו לנו את דבריו. זה קיצור סיפור:

"שמי יוסף. נולדתי באי רחוק בלב האוקיינוס השקט, ושם גרנו בעיר הגדולה. האי שלנו היה רגוע ושקט. התושבים שם חרוצים וחביבים. רובם עסקו בדיג, וחלקם גם במסחר. היינו נוצרים אדוקים למדי. כל יום ראשון הלכנו לכנסייה, בבית ספר למדנו תנ"ך וגם את ספרי הנוצרים, כמו "הברית החדשה", חגגנו את חגי הנוצרים, והשתדלנו לעשות צדקה וחסד.

גדלתי, והתחלתי להתבסס. למדתי באוניברסיטה, ורכשתי לי מקצוע מסודר. התחנתני עם אישה חמודה, ונולדו לנו ארבעה ילדים. כסף לא היה חסר לנו. עבודתי בעבודה מסודרת ומכניסה, וגם אשתי הביאה פרנסה נאה הביתה. מהילדים היו לנו רק נחת ושמחה. כולם היו מוצלחים בלימודים ובהתנהגות, וצפינו לכל אחד מהם עתיד מזהיר. הכל היה טוב.

אבל הכל לא היה טוב.

(המשך בע"ה בפעם הבאה)

***

יצא לאור ספר הילדים "משמיע ישועה – המהדורה הצעירה" מאת יקתה רוזן. לפרטים 054-6340121

סיפורי משפחת ישראלי מבוססים על תופעות וסיפורים אמיתיים לתגובות והצעות לסיפורים: yikhat@gmail.com

משו"ת בארץ

הרב רא"ם הכהן ראש ישיבת עתניאל והב הישוב

הכהן וינגרטן שמעתי ששאל את הגאון ר' צבי פסח פרנק, רבה של ירושלים, האם מותר

לכבות על ידי גלישת מים מהסיר. והרב פרנק אמר לו שייכנס למטבח ויראה איך שהרבנית מכבה, ולפי עדותו של סבי כיבו על ידי הגלשה בגרמא. אמנם בספר שש"כ (יג הערה נח) בשם הגרשז"א התיר רק אם נעשה באופן מקרי ובלבד שתהא כוונתו ליהנות מהמים שהוא מחמם.

ברם, היום ישנו את החגז שאפשר להשתמש בו בשני אופנים: האחד, לכוון את החגז עוד לפני ההדלקה בכדי שיכבה אחרי זמן מסוים. והדרך השניה לכוון את החגז אחרי ההדלקה, וההיתר יהיה מבוסס על דין גרמא. אין ספק שלכתחילה יש להעדיף את הדרך הראשונה מפני שכך יוצאים גם ידי שיטת המ"א וסיעתו הסוברים שגרמא ביו"ט מותר רק במקום פסידא וכן ידי שיטת הגרשז"א שמתיר רק באופן מקרי. ברם אם לא סידר את החגז אין ספק שיש להתיר לכוון גם אחרי ההדלקה מדין גרמא כנ"ל.

בספר נצר מטעי (ט) (מובא בשו"ת ציץ אליעזר ו,חט, וביביע אומר הנ"ל) התיר לסגור את הבלון של הגז וכך לכבות בגרמא. ובשו"ת שיח נחום (כז) התיר אף לסגור את הברז הראשי במטבח בתנאי שהכיבוי לא יהיה מידי. שורש הדין הוא האם יש לדמות את סגירת ברז הגז למסתפק מן השמן שבנר שנאסר בברייתא בגמרא בביצה (כב,א) מדין מכבה, או למסיר עץ שלא אחזה בו האור מאגודה של עצים שמותר כמבואר ברמב"ם בהלכות יום טוב (ד,ג). הרב רבינוביץ' סובר שהגז בבלון מוגדר כעץ אחר. לעומת זאת הרב ולדנברג סובר שאין לדמות מערכת גז לחבילת עצים לפי שבגז הכל מצוי בחיבור אחד, וכן דעת שש"כ בשם הרב פרנק. הרב עובדיה יוסף שליט"א בשו"ת יביע אומר (ג,ל) אוסר מכיון שסגירת הברז ממעטת באופן מידי את השלבת ולכן זה דומה למסתפק מהשמן שבנר. יש להעיר ששיהיו זמן בלבד אינו מגדיר גרמא ואין להתיר לסגור את הברז הראשי מדין גרמא.

סיכום

אין ספק שהחגז המופעל לפני ההדלקה מותר לכל הדעות. אולם ברור שמותר ביום טוב לכבות בגרמא וממילא מותר להפעיל את החגז גם לאחר ההדלקה. כמו כן מותר לכבות על ידי גלישת מים מסיר העומד על גבי הגז, אלא שלדעת הגרשז"א אין להתיר ע"י גרמא באופן קבוע. לכבות על ידי סגירת ברז הגז לענ"ד יש לאסור.

הרב רא"ם הכהן:

Reem.hacohen@gmail.com

כיבוי הגז ביום טוב

שאלה: מה הן הדרכים המותרות לכיבוי הגז ביום טוב?

תשובה:

כיבוי בגרמא בשבת

שינוי במשנה בשבת (קכ,א): "רבי שמעון בן ננס אומר: פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחז בהן את האור, מפני שהוא מחרך. ועושין מחיצה בכל הכלים, בין מלאין בין ריקנים, בשביל שלא תעבור הדליקה". הגמרא מבארת שמותר גם במקרה שהכלים ודאי יתבקעו מכיון שזה כיבוי בגרמא, שנאמר (שמות כ) 'לא תעשה כל מלאכה' - עשייה אסורה, אבל גרמא מותרת. הרמב"ם בהלכות שבת (יב,ד) ומרן בשו"ע (שלד,כב) פסקו כדעת רבי שמעון בן ננס, ואילו הרמ"א בשם המרדכי צמצם את היתר הגרמא רק למקום פסידא. אמנם עיין בשו"ת יביע אומר (א,כא,יד) שהביא סיעה של ראשונים ואחרונים שסוברים שהיתר גרמא נאמר רק במקום פסידא, וכך מסיק למעשה.

בספר מנוחת אהבה (ב,א הערה 46) הביא את דברי הרא"ש (שבת ד,ב) שאסר לכסות תבשיל שלא בושל בגלל ש'גורם' למהר את בישולו. מכאן הסיק שהרא"ש והשו"ע (סימן רנז,ד), שהביא את דבריו להלכה, סוברים שגרמא מותר רק במקום פסידא. לענ"ד שיטתו קשה מפני שמפורש בשו"ע כפשט הגמרא שגרמא מותר, ולענ"ד אין להוכיח מדברי הרא"ש כיון שכל בישול הוא ע"י גרמא ולכן לא הותרה אף גרמא בבישול.

כיבוי בגרמא ביום טוב

יוצא איפוא שלנוהגים כרמב"ם וכמרן יש לדון האם מותר לכבות בגרמא בשבת ואילו לדעת הרמ"א מותר רק במקום פסידא, אך יש לדון האם הדין שווה גם ביום טוב.

תוספות במסכת ביצה (כב,א ד"ה והמסתפק) סוברים שגרם כיבוי ביום טוב מותר. הרמ"א (תקיד,ג) פסק להלכה שמותר להעמיד נר במקום שהרוח שולטת כדי שיכבה וביאר הגר"א (הביאו המשנה ברורה) שמותר כיון שזה גרם כיבוי. אמנם דעת המ"א (שם) ושו"ע הרב שדין יו"ט כדין שבת, אבל שער הציון (לא) הקשה עליהם והביא את המאמר מרדכי שאפשר שביום טוב לכו"ע מותר גרם כיבוי לכתחילה. מכיון שאין כאן אלא ספקא דרבנן יש להקל לצורכי יום טוב. וכך הכריע גם ידידי הרב אליעזר מלמד בספרו החדש פניני הלכה על המועדים (עמוד 98).

כיבוי הגז בדרכים שונות

עתה יש לדון מה הוא גרמא. מסבי ר' שמואל

מייסודה של **הסתדרות הפועל המזרחי בא"י**. יוצא לאור ע"י **מכון "צומת"**. שבת בשבתו באינטרנט: zomet.org.il, למנוי באנגלית בדוא"ל נא לפנות ל: dan@zomet.org עריכה: **מכון "צומת"** אלון שבות, גוש עציון 90433, טל' 02-9931442, פקס' 02-9931889 www.zomet.org.il zomet@netvision.net.il הוצאת העלון ניתמכת ע"י משרד החינוך והתרבות

להפצה ולמודעות מסחריות: **גל אורן** BSD

הבונים 11 רמת גן 51462, טל' 03-6133555, פקס' 03-6133699, דוא"ל dotan@go-bsd.co.il, הפצה: מקור ראשון 052-8908518 יוסי

עלי ספר

שחרור ירושלים והחרדים

לפני כחמש שנים הוצגה בספריית הרמב"ם תערוכה על "שחרור ירושלים בעין יהודית". אחד המוצגים בתערוכה היה דף השער של עיתון "המודיע", שופרה של אגודת ישראל, מתאריך כ"ט באייר תשכ"ז, המתאר את הישגי צה"ל במלחמה. בדף השער הופיעה רשימה מטעם המערכת תחת הכותרת "הד היום". קריאת הרשימה היא חוויה מרגשת והיא נותנת לנו את ההשקפה היהודית על גדולת אותם ימים, ימי מלחמת ששת הימים. הרשימה המלאה לפניכם:

שחרור ירושלים שבין החומות והכותל המערבי על ידי צה"ל המכה באויביו הוא השיא במאורעות הימים הגדולים, שוב נרטב כותל הדמעות שריד בית תפארתנו המקום ממנו לא זזה השכינה. שוב נפיל שם תפילה ותחינה כפי שעשינו זאת עד לפני עשרים שנה, מאז נותקנו ממנו על ידי אויבנו.

שעה גדולה באה לנו, שעת התגלות רצון ה' עלינו. בהאירה לנו פניה. התגלות זו שהתחוללה ברמת הירוקים הפתיעה אותנו ומצאה אותנו לא מוכנים מבחינה נפשית. באנו לשם בקפיצת דרך, ממש לא יאומן כי יסופר אילולא חזינו זאת במו עינינו. שלשה ימים גדולים, מפחד ורעדה לפדות ותמורה. חיילי ישראל שדהרו על פני ארץ ישראל ראו את ענני האש, עננים שהאדירו את כבוד ישראל והעמיד את העולם פעור פה, משתומם למראה עיניו, כאשר עם במצור ובמצוק הפך את הקערה על פיה ויצא מאפילה לאור גדול.

השכל האנושי אינו מסוגל להבין עוד זאת וספק אם טובי האינטרטיגים הצבאיים בעולם יוכלו לפרש את המאורעות במילים אנושיות מובנות, אם לא יזדקקו ללשון שבו צריך לדבר העם היהודי המלומד בנסים, וכימי צאתנו בארץ מצרים הראה לנו ה' איש מלחמה נפלאות שאין להן משל ודוגמא בתולדות העמים מאז ועד עתה.

רק מי שענינו טחו מראות אינו רואה את יד ה' שהנחתה את צבא הגנה לישראל במדבר סיני, בשערי ירושלים, לפני חומות יריחו, בגוש עציון, בדרך לחברון עיר האבות מקום מערת המכפלה, שם ינוחו ישני חברון שבזכותם באנו

עד הלום. ובמיצרי ים סוף שנפתחו שוב בפני ספינות ישראל במסע בזק...

הודו לה' כי טוב, לעושה נפלאות לבדו שבשפלנו זכר לנו ויפרקנו מצרינו, כי לעולם חסדו.

***

זה לעומת זה עשה א-לוקים.

באותם תקופה חי בניו יורק ר' יואל טיטלבוים, רבם של חסידי סאטמר. ידועה שיטתו של הרבי מסאטמר, שהתנגד לציונות בכל תוקף וראה בהקמת המדינה כפירה במשיח.

אני מבקש לשתף אתכם בחדשה מרעישה שראיתי אודות האדמו"ר מסטמר, ר' יואל טייטלבוים זצ"ל. ישנה עדות מעניינת שהיתה לאדמו"ר מסורת על כך שהשנים תשכ"ו-תשכ"ז הנן זמנים המוכנים לגאולה. כך מספר הרב משה וולפסון, משגיח ישיבת תורה ודעת, בספרו

אמונת עתיד (חלק שני. ניו יורק תשס"ד עמ' קכג):

"ד כ ר נ א (=זכור אני) בשנת תשכ"ו היה האדמו"ר מסטמר רועש צוק"ל רועש על סגולת השנה ההיא, כי בכל

שנים שנה הוא עת פקידת הגאולה ובשנת תרס"ו היו הצדיקים מצפים לשנת הגאולה, שאז היה הזמן של ס' שנה וכן בשנת תשכ"ו ה' ס' שנה לאחר מכן. והחל מראש השנה היה מעורר על סגולת השנה ההיא. **וכשחלפה השנה ובן דוד לא בא, היה עדיין מקוה ואומר כי לפעמים דוחים הגאולה לשנה הבאה. וכאשר חלפה אף שנה זו, מ"מ אמר לישועתך קויתי ה', ע"ד שאמר יעקב אבינו ותמיד יש לייחל ולצפות לישועת ה'.**"

הרבי מסאטמר החזיק במפתח של הגאולה, הוא חיכה למשיח בשנת תשכ"ו-תשכ"ז והכין את חסידיו להופעתו. חלפה שנת תשכ"ז "ובן דוד לא בא". אליבא דהרבי מסאטמר. לא קרה כלום בשנה זו. האם לא היתה מלחמת ששת הימים?! האם לא שוחררו הכותל וירושלים, חזרנו לחברון ולחבלי מולדת אהובים בארצנו הקדושה!?

להרחבה נוספת גלו בבלוג "עם הספר" של ספריית הרמב"ם.

לקבלת חומר תורני מאוצרות ספריית הרמב"ם:
elboim_a@mail.tel-aviv.gov.il

בין קודש לחול

נזורה על צ'רצ'יל?

ביום רביעי האחרון מלאו למור, הרב אהרן ליכטנשטיין שליט"א, שמונים שנה. השורות שלפניכם נכתבות בהוקרה, בהערכה, ובהבעת תודה למור. עשר שנים ישבתי בשיעוריו של הרב ולא חסרתי ממנו אפילו ככלב המלקק מן היס.

***

ווינסטון צ'רצ'יל היה נואם נדיר. אחד ממשפטי המחץ שלו הופיע בנאום ההכתרה שלו לראשות

הממשלה. היה זה כחצי שנה לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה, עת ענן שחור ריחף מעל שמי אירופה ומעל העולם כולו. משום מה, כשתורגם המשפט לעברית הושמטה ממנו מילת מפתח.

מצא את ההבדל:

הנוסח המקורי:

"I have nothing to offer but blood, toil tears and sweat."

הנוסח העברי:

'אני מציע לכם רק דם, יזע, ודמעות'

***

אין לי מושג מדוע ולמה הושמטה המילה 'עמל' מהתרגום העברי. צ'רצ'יל הבטיח לעמו דם, עמל, יזע ודמעות. אלינו לארץ הקודש הגיעו רק הדם, היזע והדמעות. העמל נשאר מעבר לים, באירופה.

כואב, אבל החברה שלנו לא אוהבת עמל. אנחנו מוכנים להשקיע דם יזע ודמעות, אבל לא עמל. אנחנו מחפשים פתרונות מהירים לכל הבעיות. אנחנו לא מוכנים לעבוד קשה. אנחנו לא מעריכים עמל.

***

אחד הדברים הגדולים שלמדתי ממור הרב ליכטנשטיין שליט"א הוא חשיבות העמל. קודם כל עמל בתורה, ואחר כך, להבדיל, גם עמל בעולם החול. בצעירותו שיחק מור כדורסל עם תלמידים. פעם הפסיק הרב את המשחק באמצע. 'אני לא מוכן לשחק איתכם' אמר הרב בכעס, 'אתם לא משחקים מוסרי'.

'אנחנו עושים יותר מדי עבירות?' שאלו התלמידים הנבוכים. 'אתם לא יורדים להגנה', נזף בהם הרב, 'אתם לא משקיעים במשחק. אם אתם משחקים - תשחקו ברצינות'.

***

זכויות רבות לשר החינוך החדש, הרב שי פירון. פועלו למען הכנסת ערכים ואהבה למערכת נצרך ומבורך עד מאוד. עם זאת, הם לא יכולים להחליף את העמל. הרב פירון שואל לאן נעלמו החשק והחזוה של התלמידים לקרוא וללמוד. ובכן,

חשק וחזוה לא מספיקים. צריך גם הרבה מסירות והרבה עמל. בלי מחוייבות ועמל - זה לא יעבוד.

עמל לא סותר אהבה. להיפך, כשעמלים על משהו אוהבים אותו יותר לעומק. אם רוצים שילדים יאהבו ללמוד, הם חייבים לעמול ולעבוד קשה. כשאדם עובד קשה ומרגיש התקדמות הוא גם אוהב את מה שהוא עושה. 'עובד אדמתו ישבע לחם'.

חסרה לנו מילה.
היכן היא?

שני חיילים. אחד בסיירת, עובד קשה ומתאמן. האחר, חודשיים לפני שחרור, לא מזיז את עצמו מהמיטה. מי מאושר ושמח, ומי מדוכא ומחכה שהזמן יעבור? למרות שהחייל מהסיירת עובד מאוד קשה - הוא נהנה, למרות שהחייל ה'עציץ' לא זז מערסל הפז'מ שלו - הוא סובל.

מייקל ג'ורדן, גדול שחקני הכדורסל מאז ומעולם, אוהב את המשחק כמו ששוגע. 'אפילו כשאהיה זקן ולא אוכל לשחק עדיין אוהב את המשחק'. למה? הוא הקפיד להתאמן כל יום לפחות שמונה שעות. האימון האינטנסיבי, העמל, גרם לו להתאהב במשחק. 'אני לא יכול להפסיק לעבוד קשה. כל יום אני מרגיש שאני צריך להשתפר', אמר ג'ורדן לא פעם, 'עבודה קשה... החלטיות... אני צריך לדחוף את עצמי קדימה'.

ישנן המון חברות סטארט-אפ שלא המריאו. לרוב זה בגלל שהיזמים חשבו שרעיון גאוני ומבריק יספיק כדי להצליח. למרבה הצער הם טעו. מי שלא משקיע וקורע את עצמו - לא יצליח אפילו בסטארט-אפ. בכל תחום חייבים עמל והשקעה.

אי אפשר שתלמידים יאהבו ללמוד, אם מערכת החינוך אינה דורשת מהם עמל. עמל לפי דרכו של התלמיד. יש תלמיד שצריך עמל מסוג זה ויש תלמיד שצריך עמל מסוג אחר. יש תלמיד שצריך לימוד עיוני, ויש תלמיד שצריך לימוד מעשי. לא חשוב כמה זמן ואיך, העיקר לעמול ולהשקיע.

***

'אדם לעמל יולד'

הערת סיום:

לכבוד יום הולדתו של מור ולכבוד תורתו יצאה לאור במהדורה חגיגת סדרת ספרי שיעוריו על מסכתות הש"ס. תורם נדיב לב סבסד בצורה חריגה מאוד את מחיר הסדרה. הרוצה לטעום מעט מתורתו של מור ולהנות מעוצמתו וגדולתו מוזמן. (גילוי נאות א' - כתב שורות אלו הינו אחד מעורכי הספרים. גילוי נאות ב' - באתר הישיבה ניתן להזמין את הספרים.)

לתגובות והארות:
benkodesh@gmail.com

קצר ולשולחן

מן הפרט אל הכלל

"וידבר ה' במדבר סיני", המקום הגדול – כלל. "באהל מועד", מקום מוגדר – פרט. "באחד לחודש השני", – פרט. "בשנה השנית", – כלל.

שואל אור החיים הקדוש: היכן הסדר? האם הפסוק הולך מהפרט אל הכלל או מן הכלל אל הפרט?

בהתבוננות מעמיקה בפסוק נראה שהסדר עוקב מן הפרט אל הכלל, ובאמת המדבר הוא פרט ואהל מועד הוא הכלל. הכיצד?

המדבר מבטא את הכמות, את חוסר הסדר, את המרחב הגדול, את הדרך. אהל מועד לעומת זאת, מבטא את הקודש, את היעד, את השראת השכינה. אם כן יוצא שהכלל הוא אוהל מועד והמדבר הוא פרט כיוון שהוא טפל. "הוא (אהל מועד)

מקומו של עולם, ואין העולם (המדבר) מקומו". וכן הוא אומר "הנה מקום איתי".

הקב"ה נמצא בכל מקום, אך המקום הוא נלווה. השראת השכינה עיקרה בארון שבמשכן. אפילו מדבר סיני נקרא כך ע"ש התורה שנתנה על הר אחד שבו, הר סיני.

יחס זה של כלל ופרט ניתן להיאמר גם ביחס שבין יום ירושלים ליום העצמאות. צפייתנו לירושלים מבטאת את המהפך שחל ביום זה. בזכות ירושלים שהיא הכלל אנו כאן, כל הגעתנו לארץ היא מתוך השתוקקות להגיע להר הקודש.

(ע"פ שיעורו של הרה"ג הרב יעקב אריאל)

דבר הפועמ"ז

בטקס מרשים שהתקיים בבית ציוני אמריקה הוענקו השנה פרסי "עמינוח" לשנת תשע"ג על שם מרים ונח עמינוח ז"ל לשלושה אישים על הוצאות ספרותיות חדשות. הפרס מוענק בהשתתפות הסתדרות הפועל המזרחי המעניקה את חסותה. ועדת השופטים המורכבת ממקבלי הפרס בעבר היא המחליטה על מקבלי הפרס לשנה זו. הטקס הונחה על ידי עו"ד אביגדור קולה.

הרב זאב פרנק על ספרו "דבר קטן" – פרס בתחום מחקר תלמודי על אפיון מחלוקות "אביי ורבא", את הפרס העניק לו העיתונאי חיים זיסוביץ. פרס לרב יהודה יקותיאל ויזנר על ספרו "אודה את ה" – רעיונות והגות על פרשיות השבוע, את הפרס העניק לו הרב דודי זילברשלג. פרס לד"ר מאיר רפלד על ספרו "נתיבי מאיר", אסופת מאמרים על מחקר

בפרשני המקרא, מנהגי תפילה ומועדים, את הפרס העניק לו הרב פרופ' יוסף תבורי וכיבד בנוכחותו גם הרב חיים דרוקמן, ידידו הקרוב של ד"ר רפלד. ופרס מיוחד על מפעל חיים בעבודה ציונית דתית לח"כ ומזכ"ל הפועמ"ז לשעבר, אליעזר אבטבי, שעסק ברוב שנותיו בהקמת ישובים ברחבי הארץ ובפעילות ציבורית ענפה במוסדות הציונות הדתית, הפרס הוענק לו על ידי מזכ"ל הפועמ"ז הנוכחי, אבי סולימן.

בדברי הברכה בשם הסתדרות הפועל המזרחי, אמר אבי סולימן: "מקבלי הפרס מקבלים את הערכה על הספרות התורנית שהגו הכוללת מחקרים בתחומי היצירה התורנית לגווניה. קיימת חשיבות רבה לתחומי מחקר אלה ששומרים וקושרים אותנו לעבר בקשר חזק ועמוק".

נקודת מבט

הכותל - שמחה ועצב

כיסופים לציון

אחד מגדולי רבני צפון אפריקה הוא הרשב"ץ, רבי שמעון בן צמח דוראן (נפטר באלג'יר, 1444). בתשובותיו (תשב"ץ, ח"ג סי' רא) הוא דן בקדושת ירושלים בזמן הזה, לענין 'הכל מעלין לירושלים' (כפיית בן זוג לדור בירושלים) ועניינים נוספים הקשורים למעלותיה של העיר, בירת העולם. תשובתו מסתיימת בטקע הקושר במישורין בין (יום) ירושלים לחג השבועות:

"העולה להלכה הוא שקדושת הארץ כולה בטלה מן התורה, ואינן חייבין בתרומה ומעשרות אלא מדרבנן, וקדושת העיר לא בטלה לענין דברים שנאמרו בירושלים... ויש סמך וראיה שקדושת המקדש והעיר היא קיימת, שעדיין הם עולים לרגל ממצרים ושאר ארצות..."

ואמרו כי עדיין נשאר מהנשים שהיו בירושלים שלא אמר אדם לחבו צר לי המקום, כי בבית הכנסת שבירושלים הם צריכים לאנשי המקום כל השנה, ומתמלאת פה על פה בעת התקבץ שם בחג השבועות החוגגים יותר מג' מאות איש. כלם הם נכנסים שם ויושבים רווחים כי עדיין היא בקדושתה וזה סימן גאולה שלשית."

יושב לו הדיין-הרופא, רבי שמעון בן צמח באלג'יר, בימי הביניים, לאחר שנאלץ לברוח מספרד בשל רדיפות היהודים (100 שנה לפני גירוש ספרד המפורסם) וחזרה בעיני רוחו את פעמי הגאולה השלישית (כמילותיו בסוף התשובה). ומהו הסימן המובהק לכך, המעורר את התפעלותו האמונית? שלש מאות יהודים מתכנסים בבית כנסת אחד בעיר הקודש "ולא אמר אדם צר לי המקום". פלא פלאים!

שבועות רבוב עם

כל מי שניחון בלב שומע ובמעט דמיון יבחין במעד למילים את הכמיהה הגדולה לירושלים אשר פיעמה בכל הדורות ובכל תפוצות ישראל. ומידע נוסף שאבנו מדבריו: **חג השבועות** היה 'היום המסוגל' לאותה עליה לרגל רבתי-עם שבאו, כלשונו, "ממצרים ושאר הארצות". הללו עלו לרגל לירושלים, בחורבנה ובשממנה, לספוג את ריח קדושתה שלא בטלה לעולם, ולבשר בעצם עלייתם את **סימני הגאולה השלישית**.

יאים הדברים לשבת זו הנתונה בין יום ירושלים לחג השבועות. ויאים שבעתים לימינו בהם זכינו לשוב לירושלים, לבנותה לתפארה, ולחזק בכך את אחד מסימני הגאולה השלישית. כך האיר את עינינו הגר"א מוילנא, כפי שמעיד תלמידו שחיבר מפיו את הספר המופלא "קול התור": "על פי רבנו הגר"א כל עבודת קיבוץ גלויות, **בנין ירושלים** והרחבת ישוב א"י נאחזים בתפקידו של **משיחא דאתחלתא**... תיקון חטא המרגלים צריך

אציע ל'נשות הכותל'
להלחם על זכותן
להתפלל ב...הר הבית

להיות ע"י בנין ביהמ"ק. ולפני בנין בית המקדש צריך להיות **בנין ירושלים** לפי הפסוק 'האומר לכורש... לאמר ירושלים תיבנה והיכל תוסד' (ישעיה מד,כה).

***

נשות הכותל, חתולים ורה הבית

ומכאן במעבר חד לפולמוס 'נשות הכותל' המתקשות לקיים תפילת נשים בסגנון לא-אורתודוקסי ברחבת הכותל. קבוצה זו זכתה לאחרונה בפסיקת בית המשפט המחוזי בה קבע השופט משה סובל (חובש כיפה, כמדומני) כי תפילה נשים זו - כולל קריאת התורה, טלית ותפילין - איננה סותרת את "מנהג המקום". השופט המלומד דחה את עמדת המדינה הסבורה שיש לזהות "את" מנהג המקום' עם הסטטוס קוו, כלומר עם **המנהג השורר מדורי דורות ברחבת הכותל המערבי**, שלפיו לא נערכות במקום תפילות נשים". מול עמדה זו קבע יושב הכס כי מעולם לא נקבע 'מנהג המקום', ומה שלא קבע המחוקק - לא קיים! אגב, משום מה לבי אומר לי כי הנציב העליון הבריטי היה מאמץ את עמדת המדינה, וההיסטוריה.

אפשר להתווכח על פלורליזם ושמרנות, על פמיניזם ומנהגי תפילה, על פרובוקציות וסובלנות. אי אפשר להתווכח על מה שכל ארחי-פרחי (=אורח פורח) **וכל בר-בי-רב יודע מה 'מנהג המקום' בעזרת הנשים הנמצאות ברחבת הכותל המערבי** (ולא מדובר בחלקת הכותל ב'קשת רובינזון' שהוקצתה לתנועות הלא-אורתודוקסיות). רק שופט שאינו מרים עיניו מן הספרות המשפטית היבשה, איננו מצוי ב'ככר השוק' ואיננו מייחס חשיבות היסטורית לאתר, רק צר-מבט שכזה יכול להתבטא כך על רחבת הכותל, שאין בו 'מנהג המקום'.

זה מזכיר מה ששח לי פעם הרב שלמה-זלמן אוירבך זצ"ל, לשאלתי בענין כלשהו "מי אמר שאסור? איפה זה כתוב?". תשובתו שבתה את לבי: **"מי אמר שאסור לשכן חתולים בארון הקודש? איפה זה כתוב?"** ושמה גם זה פרוייקט ל'נשות הכותל', או לאגודת 'צעיר בעלי חיים'; ברחבת הכותל יש ארונות קודש חמימים ונגישים...

ויש לי פרוייקט נוסף עבור 'נשות הכותל'; **להלחם על זכותן להתפלל בהר הבית!** יש סיכוי רב ששופטי ישראל יכירו בזכותן האלמנטרית הזו גם אל מול התנגדות הוואקף. הלא הן פלורליסטיות ולא קיצוניות! וזכות נשים צדקניות נוכח לבנין המקדש והעזרות. אמן!

(נכתב במוצ"ש בה"ב)

חגיג
שעון גד לזיט
רק 92x3 ש"ח
סריח 276 שיח כולל דמי משלוח
מאפשר ביטול וחימום מהיר לרב
הפעלה משונה ונקייה. כיוו מ-למדהרין

יצא לאור תקליטור תחומין 4+
התקליטור מכיל את:
• ל"ב כרכי תחומין
• **חדש** - שמירת שבת כהלכתה
• **חדש** - ספריית המשפט העברי
• בעריכת פרופ' נחום רקובר
(כולל חוק לישראל)
• ספרי רפואה והלכה
(כולל אסיא, אנציקלופדיה רפואית
הלכתית ונשמת אברהם)
• ספרי הרב ישראלי

מחיר התקליטור: 380 ש"ח
(שדרוג מתקליטור 3 99 ש"ח)

להזמנות: 02-993-2111 ובאתר מכון צומת: www.zomet.org.il